

Трибулькевич К. Г.

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна),
tribulkevich@Gmail.com

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У 1980–1990 РР.

У статті здійснено аналіз розвитку студентського самоврядування у період 1980–1990 рр. Виявлено й класифіковано основні суперечності розвитку студентського самоврядування; розкрито його структуру, принципи, методи та форми у вищих навчальних закладах України в контексті розвитку вітчизняної освіти; з'ясовано особливості розвитку студентського самоврядування в освітньому процесі вітчизняних навчальних закладів в окресленому історичному періоді.

Охарактеризовано основні тенденції розвитку студентського самоврядування 1980-х років. Установлено закономірності розвитку студентського самоврядування, що знайшли найбільш характерне вираження у 1980-х роках.

Ключові слова: *студентське самоврядування, вищий навчальний заклад, суспільно-корисна діяльність, студентські гуртки, комсомольська організація, профспілкова організація.*

Питання студентського самоврядування сьогодні привертають особливу увагу соціологів і філософів Т. Ю. Баландіної, В. О. Іздебської, С. В. Курбатова, В. В. Овчиннікова, Н. О. Помелової, Е. О. Столярової, І. Є. Тімерманіса, В. Н. Яхно; істориків – В. В. Липинського, Р. В. Сопівника; педагогів – Т. І. Бондар, Т. Б. Буяльської, І. В. Василенко, М. О. Карпуленко Н. А. Костіної, В. М. Мокляка, А. В. Підгаєцької, І. М. Дарманської, В. С. Демчука, Ю. П. Краценка, Н. Ю. Лізньової, К. Л. Потопи, В. С. Смерічевської,

М. І. Солов'я, Н. Г. Чибісової, Л. О. Шеїної та ін. Адже потреба демократизації суспільного життя взагалі, та функціонування вищих навчальних закладів зокрема, зумовлюють потребу у побудові ефективної системи студентського самоврядування. Без вивчення здобутків попередніх періодів становлення системи вищої освіти, та реалізації в ній ідеї студентського самоврядування, неможливо спроектувати оптимальну концепцію розвитку досліджуваного феномену.

Метою дослідження є визначення суперечностей, тенденцій та закономірностей розвитку студентського самоврядування, притаманних для періоду 1980–1990 рр. Особливої уваги потребує вивчення впливу суспільних подій, пов'язаних із перебудовою країни, на демократизацію студентського життя.

Аналіз наукової та історичної літератури засвідчив, що початок 1980-х рр. знаменувався низькою соціальною ініціативністю, формалізмом у громадській діяльності молоді. В другій половині 1980-х рр. в обіг вищих навчальних закладів входить поняття студентського самоврядування, що отримало офіційний статус із прийняттям 17 червня 1987 р. спільної постанови Мінвузу СРСР, ВЦСПС та ЦК ВЛКСМ «Про першочергові заходи щодо розширення участі студентів в управлінні вищими навчальними закладами».

В 1980–1990 рр. у галузі освіти відбувається децентралізація передусім по лінії Міністерства освіти, а також науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів. Вивчення наукової літератури та архівних джерел дозволяє твердити про функціонування складної розгорнутої системи студентського самоврядування (рис. 1.).

Як свідчить аналіз, основними керівними структурами залишились комсомольська та профспілкова організація. Проте остання набувала більшого значення. Про що свідчить розгалужена мережа профспілкових комісій, тоді як комсомольське бюро опікувалось навчально-виховною роботою через відповідну комісію та секторами відповідно до існуючих профспілкових комісій: культ-масовим, спортивним, науковим.

Аналіз протоколів Колегії Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР 1989–1990 рр. засвідчив, що поруч із виявом студентської активності в різноманітних сферах, більша частина студентів, а саме 65%, зневірені у можливості змін вузівського життя та своїй ролі в даному процесі, проте прагнуть демократизації в управлінні вищим навчальним закладом. Демократичні тенденції, що активізувались у суспільстві, вимагали серйозних змін у роботі партійного та комсомольського керівництва. Проте принципових зрушень на виконавчому рівні не відбувалось, що змусило молодь масово покидати лави ВЛКСМ. Наближалась доба докорінного оновлення Української держави та новий етап у розвитку студентського самоврядування.

участь у роботі структурних підрозділів студентського самоврядування), структурно-змістовні (бюрократизація та формалізація діяльності комсомольської та профспілкової організації у галузі студентського самоврядування), актуально-визначальні (посилення демократичних принципів права і законності, гласності наприкінці досліджуваного періоду).

В цей час простежуються суперечності студентського самоврядування: соціально-економічні (між гласністю та ідеологічною пропагандою), освітньо-виховні (між демократичними тенденціями та заформалізованістю структури студентського самоврядування, між необхідністю демократичних перетворень і консерватизмом в управлінні вищими навчальними закладами), соціально-психологічні (між студентською активністю та засиллям рутинної роботи, яка не викликає інтерес молоді; між потребою у самостійності та інфантильністю молоді, зневірою у можливості змін; між прагненням вищих навчальних закладів впровадити студентське самоврядування та небажанням автономії, виходу з-під контролю органів студентського самоврядування).

Встановлено закономірності розвитку студентського самоврядування, що знайшли найбільш характерне вираження у 1980-х рр.: різнобічна особистісно цінна і суспільно корисна діяльність сприяє формуванню особистості громадянина; безпосередня участь студентів в організації своєї життєдіяльності підвищує відповідальність за результати здійснюваної діяльності; студентський контроль забезпечує реалізацію принципів демократії, гласності, права та законності.

Література

1. **Давыдова, А. И.** Студенческое самоуправление как средство повышения качества подготовки специалистов в системе среднего профессионального образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Антонина Ивановна Давыдова. – Ульяновск, 2009. – 280 с.

2. **Резніченко, О. М.** Самоврядування як інститут формування особистості фахівця інженерної галузі у другій половині XX століття / О. М. Резніченко // Проблеми інж.-пед. освіти. – 2009. – № 22/23. – С. 338–344.

3. Державний архів Миколаївської області. Ф. Р-881. Миколаївський ордена Трудового Червоного прапора кораблебудівний інститут ім. адмірала С. Й. Макарова, 4024 од. зб., 1918–1990 рр. – Опис 2. – Спр. 3156. – Арк. 64.

4. Державний архів Миколаївської області. Ф. Р-993 Миколаївський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Бєлінського, 8406 од. зб., 1920–1941, 1944–1985 рр. – Опис 2. – Спр. 1330. – Арк. 60.

References

1. Davidova A. Y. *Studencheskoe samoupravlenye kak sredstvo povysheniya kachestva podgotovky spetsyalystov v systeme sredneho professyonal'noho obrazovaniya* Cand, Diss. [Student's self-government as means of improvement of quality of training of specialists in system of secondary professional education]. Ul'yanovsk, 2009. 280 p.

2. Reznichenko O. M. *Samovryaduvannya yak instytut formuvannya osobystosti fakhivtsya inzhenernoyi haluzi u druhiy polovyni KhKh stolittya* [Local government as an institution of identity formation specialist engineering industry in the second half of the twentieth century]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity* [Problems of educational and pedagogical studies]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Sots_Gum/Pipo/2009_22-23/09romhxts.PDF. (Accessed 15 July 2017).

3. *Derzhavnyy arkhiv Mykolaivs'koyi oblasti. F. R-881. Mykolaivs'kyy ordena Trudovoho Chervonoho prapora korablebudivnyy instytut im. admiral S.Y. Makarova, 4024 od.zb., 1918-1990 rr. Opys 2. Spr. 3156. XVIII zvitno-vyborcha student-s'ka profspilkova konferentsiya Mykolaivs'koho ordena Trudovoho Chervonoho prapora korablebudivnoho instytutu im. admiral S.Y. Makarova. 29.10.1981* [Eighteenth report-election conference Nikolaev student union of the Shipbuilding Institute. Admiral S. Makarova. 29/10/1981], 64 p.

4. *Derzhavnyy arkhiv Mykolaivs'koyi oblasti. F. R-993 Mykolaivs'kyy derzhavnyy pedahohichnyy instytut im. V. H. Byelins'koho, 8406 od.zb., 1920-1941, 1944-1985 rr. Opys 2. Spr. 1330. Protokoly zasidan' prezydiyi studentskoho profspilkovoho komitetu ta zahal'nykh profspilkovykh zboriv Mykolaivs'koho derzhavnogo pedahohichnoho instytutu im. V. H. Byelins'koho za 1988 r.* [The

proceedings of the Presidium of the student union committee and the general assembly of union of the Mykolaiv State Pedagogical Institute. V. H. Byelinskoho for 1988], 60 p.

Trybulkevych K. H., *Ph.D. of Pedagogy, Associate Professor, Head of Social and Humanitarian Sciences, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), tribulkevich@gmail.com*

Formation of system of student government in 1980-1990.

The article analyzes the development of student self-government in the period of 1980–1990. Identified and classified the main trends, contradictions and laws of development of student government; disclosed its structure, principles, methods and forms in the higher educational institutions of Ukraine in the context of national education; the peculiarities of the development of student self-government in the educational process of national schools in the selected historical period.

Consistent patterns of development of student's self-government of 1980 are determined years: versatile personally valuable and socially useful activity promotes formation of the identity of the citizen; direct participation of students in the organization of the activity increases the responsibility for results of the performed work; student's control provides realization of the principles of democracy, publicity, right and legality.

The main tendencies in development of student's self-government of 1980 years became organizationally – procedural (mass character of student's self-government when most of students takes part in work of his structural divisions), structurally – substantial (bureaucratization and formalization of activity of the Komsomol and trade-union organization in the field of student's self-government), it is urgent – defining (strengthening of democratic principles of the right and legality, publicity at the end of the studied period).

Key words: student government, higher education, public benefit activities, student clubs, Komsomol organization, the trade union organization.

Трибулькевич Е. Г., доктор педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой социально-гуманитарных дисциплин, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), tribulkevich@Gmail.com

Формирование системы студенческого самоуправления в 1980–1990 гг.

В статье проведен анализ развития студенческого самоуправления в период 1980–1990 гг. Выявлены и классифицированы основные противоречия развития студенческого самоуправления; раскрыта его структура, принципы, методы и формы в высших учебных заведениях Украины в контексте развития отечественного образования; выявлены особенности развития студенческого самоуправления в образовательном процессе отечественных учебных заведений в выбранном историческом периоде.

Охарактеризованы основные тенденции развития студенческого самоуправления 1980-х годов. Установлены закономерности развития студенческого самоуправления.

Ключевые слова: *студенческое самоуправление, высшее учебное заведение, общественно-полезная деятельность, студенческие кружки, комсомольская организация, профсоюзная организация.*